

DEN 22 MAJ 2025

STRÖMSHOLM

KOMMUNPOLITIKERS INSTÄLLNING OCH KUNSKAP OM SKOLHUNDAR

SVENSKA TERAPIHUNDSKOLAN

MARIE VIDHALL

Skolhunds / Resurspedagog

Handledare: Carina Backsell

SAMMANFATTNING

Samhället står i ständig förändring, där allt fler barn och ungdomar upplever ökade krav i skolan som leder till skolstress, problematisk skolgång och psykisk ohälsa. Insatser med sociala tjänstehundar har visat på positiva effekter bland barn och ungdomar. Dock kan det för rektorer och andra beslutsfattande personer inom skolan finnas en osäkerhet att satsa på sociala tjänstehundar, då det inte finns några nationella politiska beslut tagna.

Enkäter skickades ut till politiker i Sveriges alla kommuner som jobbar med skolfrågor för att ta reda på deras inställning och kunskap till sociala tjänstehundar. Resultatet visade på en övervägande positiv inställning till sociala tjänstehundar inom skolan. Många av de politiker som upplevde att de inte hade någon större kunskap inom området var nyfikna och ville gärna veta mer. Dock fanns en osäkerhet hur frågor som allergier och hundrädslor ska lösas samt den ekonomiska aspekten. Det fanns även en önskan om mer evidensbaserad forskning. Politikernas intresse att fatta ett kommunalt beslut för att främja närvaron av skolhundsteam i skolor varierade. Några hänvisade till att beslutet bör tas på tjänstemannanivå, andra var positivt inställda medan några av respondenterna ansåg att de behövde mer kunskap i frågan.

ABSTRACT

Society is constantly changing, with more and more children and young people experiencing increased demands in school that lead to school stress, problematic schooling and mental illness. Interventions with social service dogs have shown positive effects among children and young people. However, for principals and other decision-making people within the school, there may be uncertainty about investing in social service dogs, as there are no national political decisions made.

Surveys were sent out to politicians in all of Sweden's municipalities that work with school issues to find out their attitude and knowledge towards social service dogs. The results showed a predominantly positive attitude towards social service dogs within the school. Many of the politicians who felt that they did not have much knowledge in the area were curious and wanted to know more. However, there was uncertainty about how issues such as allergies and dog fears should be solved, as well as the financial aspect. There was also a desire for more evidence-based research. The politicians' interest in making a municipal decision to promote the presence of school dog teams in schools varied. Some referred to the fact that the decision should be made at the level of officials, others were positive, while some of the respondents felt that they needed more knowledge on the issue.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning.....	sid 5
1.2 Bakgrund.....	sid 5
1.2.1 Människan och hundens relation.....	sid 5
1.2.2 Barn och ungdomars hälsa.....	sid 6
1.2.3 Skolhunden/skolhundsteamet.....	sid 6
1.2.4 Skolhundsteamets effekt och verkan.....	sid 7
1.2.5 Det sociala hormonet.....	sid 7
1.2.6 Studier.....	sid 8
1.2.7 Skollagen(2010:800).....	sid 8
1.2.8 Rektorer och skolpersonals inställning till skolhundsteam.....	sid 8
1.2.9 Folkhälsoperspektivet.....	sid 9
1.2.10 Den ekonomiska ekvationen.....	sid 9
2. Syfte.....	sid 10
3. Frågeställning.....	sid 10
4. Avgränsning.....	sid 10
5. Metod.....	sid 10
5.1 Metodval.....	sid 10
5.2 Databeskrivning.....	sid 10
5.3 Utformning av enkäter och urval.....	sid 11
5.4 Analys av enkätsvar.....	sid 11
5.5 Anonymitet och etiska aspekter.....	sid 11
5.6 Källkritisk granskning av källor.....	sid 12
6. Resultat.....	sid 12
6:1 Respondenterna.....	sid 12
6:2 Enkätsvar.....	sid 12
6:3 Sammanfattning av resultatet.....	sid 13
7. Diskussion.....	sid 14
7:1 Diskussion kring studiens resultat.....	sid 14
7:2 Diskussion folkhälsoperspektivet.....	sid 14
7:3 Politiska beslut och evidensbaserade studier.....	sid 14
8. Metoddiskussion.....	sid 15

8:1 Enkäten och dess utformning.....	sid 15
8:2 Reliabiliteten och svarsfrekvensen.....	sid 15
9. Slutord.....	sid 16
10. Referenslista.....	sid 17
11. Bilagor	sid 21

1. INLEDNING

Samhället är ständigt i förändring, där digitaliseringen allt oftare blir en central punkt som har mer och mer inverkan på vårt samhälle. Förändringarna genomsyrar hela samhället, från skolans mål och lärande till arbetslivets organisering, hur kommunikation förändras och hur vi umgås med varandra (PWC, 2016). Redan som ung ställs höga krav och förväntningar på dig i skolan. Eleverna ska visa upp ett perfekt yttre samtidigt som de ska prestera och få höga betyg (Malmström, 2017). Känslan av att inte kunna leva upp till samhällets krav, skolstress, ohälsa och problematisk skolgång är ett ökande fenomen bland både flickor och pojkar i alla åldrar (Ämström, Larsson & Rigbo, 2024).

Grunden till allt lärande ligger i motivation, saknas motivation leder det till svårigheter med inläring och risk för att gå miste om livsnödvändiga kunskaper (Björndell & Odobasic, 2018). Ett sätt att skapa motivation för skolarbete hos elever är hundunderstödd pedagogik. Detta genom att eleven öppnar upp det upplevelsebaserade systemet när hen till exempel klappar en hund (Karlberg, 2024). Bristande skolgång kan orsaka negativa effekter på lång och kort sikt för såväl den enskilda individen som samhället i stort (Folkhälsomyndigheten, 2024).

Insatser med sociala tjänstehundar har visat positiva effekter för barn och ungdomar. Här ger den sociala tjänstehunden en stressreducerande effekt vilket skapar en trygghet som gör det lättare att känna förtroendet till andra människor (Björndell & Odobasic, 2018). Att jobba aktivt med elevernas sociala relationer menar Malmström är av största vikt för att motverka att unga upplever skolmiljön som påfrestande (Malmström, 2017).

Skollagen framhåller tydligt att det ska finnas trygghet och stöd för elever i skolan. Samt att skolan är skyldig att ge alla en god arbetsmiljö (Ämström, Larsson & Rigbo, 2024). Genom att vara öppen för alternativa lösningar kan nya möjligheter och perspektiv öppnas upp för att öka elevernas känsla av trygghet, stöd och förbättrad känsla av arbetsmiljön. Trots att sociala tjänstehundar har visat positiva effekter kan det finnas en osäkerhet kring insatserna då det inte finns några nationella politiska beslut att rätta sig efter. Varken i skollagen eller inom skolverket finns tydliga riktlinjer kring sociala tjänstehundar inom skolan (Riksdagen, 2025, Skolverket 2025). Avsaknad av beslut gör att det är upp till varje rektor och dess personliga inställning som avgör närvaron av den sociala tjänstehunden i skolan.

På dessa grunder upplever jag att nationella beslut bör tas för att underlätta användningen av den sociala tjänstehunden inom skolan. Som ett steg i detta behöver politikernas inställning och kunskap till sociala tjänstehundar och skolhundar undersökas och nyfikenheten väckas hos de politiker som inte hört talas om sociala tjänstehundar eller skolhundar.

1.2 Bakgrund

1.2.1. Människan och hundens relation

Hur hunden blev människans följeslagare och bästa vän är inte helt säkert. Men en teori är att hunden eller den dåvarande vargen av egen fri vilja började följa människan för att få tillgång till mat och trygghet. I utbyte fick människan hjälp med jakt, vakt och vallning (Karlberg & Eriksson, 2018). Arter som lever i nära samliv och drar nytta av varandra utvecklar gradvis egenskaper som gör att de båda arterna fungerar bättre tillsammans med den andra, så kallad mutualisk symbios, vilket är vad som skett mellan hund och människa (S. Tellström, föreläsning, 20 december 2024). Till skillnad från många andra vilda djur har hunden valt att knyta an till oss människor. Grunden för hundens och människans relation ligger mycket i hundens otroliga sociala förmåga (Uvnäs & Moberg, 2022).

Enligt Tedeschi och Jenkins finns det tre huvudteorier till människors och djurs starka band. Nämligen anknytning, biofili och socialt stöd. Anknytningsteorin utgår ifrån att människor är "genetiskt förprogrammerade" att knyta an till andra, att ha en omsorgsfull och vårdande relation. (Tedeschi & Jenkins, 2019). Biofiliteorin utgår ifrån att det är medfött hos människor att knyta an till djur och natur. Samhörigheten med natur och djur utvecklades då det var en förutsättning för människans överlevnad (Karlberg & Eriksson, 2018). Socialt stöd kan hittas mellan människor samt mellan djur och människor. I en studie framgick det att hundägare beskriver att deras hund ger ett likvärdigt eller större socialt stöd än en vän (Tedeschi & Jenkins, 2019).

1.2.2 Barn och ungdomars hälsa

Studier visar att barn och ungdomars självskattade ohälsa ökar. Skolan präglas av sociala relationer med ohållbara normer. För att hålla social status ska du ha ett fläckfritt yttre, bra självförtroende, bra betyg, och ett stort socialt nätverk. De sociala normerna tillsammans med pressen att prestera i skolan blir ett problem för många ungas hälsa. Där bland annat elevers ohälsa kan ha sitt ursprung i stress över att prestera, bristande tilltro till sin egen förmåga samt elever som inte känner sig motiverade till skolarbete (Malmström, 2017). Sambandet mellan låga skolprestationer och psykosomatiska besvär är tydliga. En låg känsla av bland annat gemenskap ökar de psykiska och somatiska besvären samt leder till uppskattad sämre hälsa hos eleverna (Ämström, Larsson & Rigbo, 2024).

För att uppskatta en persons känsla av sammanhang kan KASAM användas, ett skattningsformulär som utgår från tre delar. Att man har en förståelse för omvärlden, att personen upplever sig ha resurser för att hantera olika händelser i livet. Samt att personen känner sig delaktig, motiverad och engagerad för olika händelser. Personer med en känsla av högt sammanhang mår psykiskt bättre än de som upplever en låg känsla av sammanhang (Nytida, 2025).

1.2.3 Skolhunden / skolhundsteamet

Även om hundar sedan länge har använts på olika sätt ute i samhället i Sverige har genomslagskraften av sociala tjänstehundar kommit först på senare år. Ett användningsområde för den sociala tjänstehunden är inom skolan, där internationell forskning visat på goda resultat (Sparr & Ståhl, 2020). I bland annat England och USA har så kallade läshundar (reading dogs) använts i skolorna mellan 20 och 25 år. I Sverige har fler och fler under senare år börjat få upp ögonen för hunden och dess effekt inom skolan. Ett par kommuner i Sverige har medvetet gjort en satsning på skolhundsteam däribland Nacka och Tyresö kommun. Skolor i Nacka har med goda resultat använt sig av skolhundar under mer än 10 år för elever med behov av särskilt stöd (Barn- och utbildningsförvaltningen Tyresö kommun, 2020).

Ett utbildat skolhundsteam består av en hundförare som har pedagogisk utbildning samt en lämplighetstestad, utbildad och certifierad skolhund. Hundföraren och skolhunden arbetar alltid tillsammans och ska fungera som ett motivationshöjande pedagogiskt verktyg med riktade insatser, där fokus är på sociala färdigheter, inläring och kognitiva funktioner (Lidfors, Karlberg, Lindsjö & Åsbjer, 2021). Skolhundsteamet utgår ifrån läroplanen och ska alltid följa upp sina insatser (SLU, 2024). Riktlinjer finns för att leva upp till krav på bland annat hygien och säkerhet (Sparr och Ståhl, 2020).

1.2.4 Skolhundsteamets effekt och verkan

I en enkätundersökning gjord av Sparr och Ståhl upplevde majoriteten av vårdnadshavarna att deras barn hade högre motivation till skolan, var tryggare och att det sociala samspelet förbättrats efter att eleven jobbat med skolhunden. Eleverna beskrev också att de kände sig lugnare, tryggare och tyckte att skolan var roligare. Det gick också att se en högre närvaro (Sparr och Ståhl, 2020).

Studier där sociala tjänstehundars effekter studerats visar bland annat följande; Ökad känsla av social gemenskap, ökad koncentrationsförmåga, ökat självförtroende och självkänsla, minskad ångest och oro, skapar inre och yttre motivation, ökad social förmåga, förbättrad läs- och skrivförståelse, utvecklar empati, ökad känsla av tillit, stärkt sammanhållning och samarbete i grupp och ökar skolnärvaron (Karlberg och Eriksson, 2018).

1.2.5 Det sociala hormonet

Beröring och / eller en vänlig röst frisätter oxytocin i kroppen. Individer med höga halter av oxytocin har bland annat lättare att vara sociala och umgås i högre grad med andra. "Lugn- och -ro-reaktionen" sätts igång av oxytocinet och motverkar stress i hjärnan och gör så att till exempel stresshormoner som adrenalin och kortisol minskar i kroppen.

Hundens ögon har ett utseende som gör att när vi människor tittar in i dem blir stimuleringen av oxytocin extra kraftig. (Uvnäs Moberg, 2022). Studier har visat att när en person klappar en hund frigörs oxytocin hos båda parterna om det är på bådass initiativ. Beröringen och kontakten mellan hund och människa ger utöver den omedelbara effekten även en längre aktivering av "lugn- och -ro-systemet" (Eriksson och Karlberg, 2018).

1.2.6 Studier

Studier som berör djur och framförallt hundens inverkan på människor har hittills inte varit av samma kvalitet och kvantitet som till exempel läkemedelsstudier. Då det inte finns samma ekonomiska resurser och det inte går att genomföra samma sorts studier när man studerar djurs effekter. Trots detta finns det mycket forskningsresultat som visar på samma sak. Att djur och då speciellt hundar har en god effekt på människors hälsa. I USA har forskningen gått starkt framåt de senaste tolv åren efter att National Institute of Health beslutat att satsa inom forskning på djurs inverkan på människor (Uvnäs Moberg, 2022). Sakta kommer det mer forskning inom området från Sverige, men mer forskning är önskvärd och efterfrågad (SLU, 2019).

1.2.7 Skollagen (2010:800)

Sveriges Riksdag har utformat skollagen (2010:800) som innehåller bestämmelser om skolväsendet. Enligt denna lag ska alltid barnets bästa vara utgångspunkten i utbildningen (1 kap 10 §). Skolväsendet ska främja alla barns och elevers lärande och utveckling samt skapa en livslång lust att lära. Hänsyn ska tas till barn och elevers olika behov. Stöd och stimulans ska ges till varje individ så förutsättningarna att tillgodogöra sig utbildningen och utvecklas finns (1 kap 4 §). Om det framkommer att en elev riskerar att inte uppfylla kunskapskriterier ska stöd i form av extra anpassning ges (3 kap 5 §).

Rektorn är den som leder och samordnar det pedagogiska arbetet. Den som organiserar och bestämmer hur resurserna ska fördelas utifrån elevernas olika behov och förutsättningar, samt ser till att utvecklingen av utbildning går framåt (Skolverket, 2024).

1.2.8 Rektorer och skolpersonals inställning till skolhundsteam

Ett par studier har gjorts på rektorer och skolpersonals inställning till skolhundar i Sverige. De flesta av respondenterna i de olika studierna är positiva till skolhundar (Sjögren & Sandberg, 2024; Slagbrand och Gyllebring, 2023; Ämström, Larsson & Rigbos, 2024). I Sjögrens och Sandbergs studie framkom det att rektorernas inställning till hund hade en stark korrelation till deras inställning kring skolhundar. Det största hindret för införande av skolhundar bland rektorerna var allergier. Rektorerna trodde att skolhunden skulle kunna hjälpa många elever, bland annat genom

ökad motivation till läsning samt att skolnärvaron kunde öka generellt oavsett svårigheter, behovet av att bli sedd och bekräftad uttrycktes också (Sjögren & Sandberg, 2024).

Rektorers och personalens positiva inställning och engagemang till skolhundar bedömdes inte vara tillräckligt för att implementera skolhundar på fler skolor i Slagbergs och Gyllenbrings studie. Det bedömdes även att ett regionalt eller kommunalt samarbete skulle vara av värde för att sprida information och användningen av skolhundar (Slagbrand och Gyllebring, 2023). I Ämström, Larsson och Rigbos (2024) studie efterfrågades nationella riktlinjer för utbildning och användning av sociala tjänstehundsteam. Då detta skulle kunna underlätta införandet av skolhundsteam, eftersom bristen på riktlinjer skapar en osäkerhet bland beslutsfattare och skolledare. Även i Sjögrens och Sandbergs studie framgick det att det finns en önskan om beslut från nämnd eller överordnad chef, samt att det behövs en vilja att satsa ekonomiska resurser från huvudmannen (Sjögren & Sandberg, 2024).

1.2.9 Folkhälsoperspektiv

Individens hälsa består inte enbart av individuella beslut utan sträcker sig bortom individens kontroll. Bestämningfaktorer för hälsan består av flera socioekonomiska och miljömässiga faktorer, bland annat uppväxtmiljö, utbildningsnivå och sociala normer (Folkhälsomyndigheten, 2024). Björndell och Odobasic (2018) lyfte i sin studie vikten av folkhälsans samverkan med skolmiljön. Rätt förutsättningar till goda sociala relationer och akademiska prestationer i skolan bidrar till ökade chanser till framgång senare i livet (Ämström, Larsson & Rigbo, 2024). Ur elevhälsoperspektivet har skolprestationer och hälsa visat sig vara nära sammankopplade, genom att till exempel få ett bättre läsflyt kan ohälsan minska (Björndell & Odobasic, 2018).

1.2.10 Den ekonomiska ekvationen

Ingvar Nilsson är nationalekonom och har under 30 år studerat utanförskapets kostnader för samhället, samt vilka summor som kan sparas med rätt insatser. Nilsson har kommit fram till att ungefär 1260 barn från varje årskull hamnar i ett utanförskap. Under sin livstid kommer de 1260 barnen kosta samhället 210 miljarder kronor i bland annat vård och bidrag (Krey, 2009). En befolkning med stor ohälsa är inte lika produktiv och kan bland annat leda till högre arbetslöshet och bidragsberoende (Björndell och Odobasic, 2018). Den offentliga sektorn bör enligt Nilsson ses som en social investering i befolkningens framtida hälsa. För att hitta lösningar måste det finnas en helhetssyn och att olika instanser vågar satsa pengar tidigt och tänka långsiktigt. Det hela kommer enligt Nilsson leda till samhällsekonomiska vinster (Krey, 2009). De ekonomiska resurserna för rektorer kan påverkas av chefer på förvaltningsnivåers inställning. För att rektorer ska kunna motivera finansiering krävs tydliga vinster på sikt. Osäkerhet kring insatser som inte är lika

beprövade kan därför vara naturligt. Insatser med skolhundar har visat positiva effekter men det är svårt att mäta de ekonomiska vinsterna och därav kan det vara svårt att motivera finansieringen (Ämström, Larsson & Rigbo, 2024).

2 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka kommunpolitikernas kunskap och inställning till skolhundar. Detta för att tydliggöra vad som behöver göras för att fler elever ska få tillgång till skolhundar och undersöka om det finns intresse av att fatta kommunala beslut i frågan bland politikerna.

3 Frågeställning

- Vilka erfarenheter har kommunpolitikerna av skolhundar?
- Vad har kommunpolitikerna för inställning till skolhundar?
- Vilket intresse finns det för att fatta ett beslut på kommunal nivå angående skolhundar för att underlätta för rektorer att bistå skolor med skolhundar?

4 Avgränsning

Enkäterna skickades till samtliga kommuner i Sverige. Politiker som fick enkäten jobbade med barn och ungdomars utbildningsfrågor, då detta var mest relevant för denna studiens syfte. Insamling av data begränsades mellan oktober och november 2024.

5 METOD

5.1 Metodval

Denna studie utgår ifrån en kvalitativ enkätstudie. Det är studiens frågeställning och syfte som avgör ifall det är lämpligt med en kvalitativ eller kvantitativ studie (Ejlertsson, 2019). Kvalitativa studier utgår ofta ifrån "mjuka data", tolka och förstå upplevelser eller händelser där tyngdpunkten oftast ligger på ord och språk istället för siffror och mätningar (Patel & Davidsson, 2019). Det finns inget som säger att delar av studien kan vara kvantitativa, utan det går till exempel att ha några frågor som är kvantitativa i en kvalitativ enkät (Paulsson, 2020).

5.2 Datainsamling

Enkät valdes som datainsamlingsmetod för att nå ut till så många respondenter som möjligt och över ett stort geografiskt område på ett effektivt sätt inom studiens tidsramar (Ejlertsson, 2019). Då antalet respondenter beräknades bli stort till antalet var det inte möjligt att till exempel genomföra

intervjuer. Det var heller inte möjligt att genomföra litteraturstudier då underlaget hade blivit för litet för detta.

5.3 Utformning av enkät och urval

En enkät (Bilaga 1) med två slutna frågor och åtta öppna frågor utformades i google doc- formulär. Innan enkäten skickades ut fick 4 oberoende personer läsa igenom enkäten och tycka till. Mellan 21 oktober och 31 oktober 2024 skickades drygt 1000 enkäter ut via mejl till politiker i Sveriges 290 kommuner som jobbar med barn och ungdomars utbildningsfrågor. En stickprovs- undersökning gjordes, där 3 till 4 politiker i kommunerna slumpmässigt valdes ut att svara på enkäten. Detta gjordes då det hade blivit ett för stort jobb att ta reda på alla politikernas mejladresser. Det slumpmässiga urvalet gjordes för att försöka få ett representativt urval (Paulsson,2020).

5.4 Analys av enkätsvar

En månad efter att enkäterna skickats ut sammanställdes materialet genom att det lästes igenom, tolkades och analyserades. De frågor som var slutna sammanställdes automatiskt av datainsamlingsprogrammet. Resterande frågor bearbetades och delades in i olika kategorier utifrån respondenternas inställning till de olika frågorna. Därefter plockades citat (Bilaga 2) ut som illustrerade och sammanfattade respondenternas inställning.

5.5 Anonymitet och etiska aspekter

Oavsett storleken på en studie är det oerhört viktigt att alltid överväga de forskningsetiska aspekterna. Målet med all forskning är att ta fram trovärdig kunskap som för utvecklingen framåt för både samhället och individen (Patel & Davidsson, 2019). Vetenskapsrådet har tagit fram fyra övergripande etikregler.

- Informationskrav, vilket innebär att de som berörs av forskningen ska vara väl insatt i syftet.
- Samtyckeskrav, de som deltar i studien har rätten att själva bestämma över ifall de vill medverka eller ej.
- Konfidentialitetskrav, personuppgifter på de som deltar i studien ska vara konfidentiella och förvaras så att inga utomstående kommer åt uppgifterna.
- Nyttjandekrav, enskilda personers uppgifter får endast användas för forskningsändamål (Patel & Davidsson, 2019).

Inga personuppgifter samlades in. Detta framgick i introduktionen till webbenkäten som skickades till respondenterna. De politiker som önskade få mer information om ämnet eller få ta del av det färdiga examensarbetet, mejlade till författarens mejladress och därifrån hade de vidare kontakt.

5.6 Källkritisk granskning av källor

Genom ett källkritiskt förhållningssätt kan olika källor värderas och tolkas. Genom att ställa olika frågor kan trovärdigheten av källan fastställas. Vem är till exempel författaren, är denna en välkänd forskare eller en privatperson? Vilket syfte har källan, informera, presentera resultat eller kanske provocera? Vilken sorts text är det, en vetenskaplig text eller en populärvetenskaplig text? Genom att få samma fakta från olika källor, se över referenslistor samt när materialet publicerades kan trovärdigheten och aktualiteten granskas. (Umeå Universitet, 2024)

Källor som har använts i denna uppsats har varit böcker, studier, examensarbeten, artiklar samt internetkällor, dessa var bland annat källor från myndigheter, vilket ger en stark trovärdighet och grund till information. Flera olika källor har styrkt samma information, fakta samt resultat. Ett par av källorna som använts är något gamla men har ändå ansetts vara aktuella och ge kunskap och information inom uppsatsens område.

6 RESULTAT

6:1 Respondenterna

Politikerna som besvarade enkäten hade jobbat aktivt inom kommunpolitiken mellan 2 och 35 år och medianen låg på 13 år. Av de totalt 84 svarande respondenterna hade 34 stycken jobbat inom en pedagogisk verksamhet, 8 av dessa med vuxenutbildning och resterande med barn och ungdomar. Yrken som representerades var rektorer, förskollärare, lärare, kuratorer, skolsjuksköterskor, resurspedagoger och speciallärare. Inga skillnader hittades i den insamlade datan, beroende av hur länge respondenterna jobbat med utbildningsfrågor eller om de hade en yrkesbakgrund inom pedagogisk verksamhet eller ej.

6:2 Enkät svar

Det var 68 respondenter som hört talas om social tjänstehund eller skolhund. Medan 14 stycken inte hade det och 2 respondenter som svarade att de inte visste.

På frågan om det fanns någon pedagog i kommunen som arbetade med skolhund svarade 45 respondenter nej, 21 respondenter ja och 18 stycken respondenter att de inte visste. Det fanns en osäkerhet bland respondenterna hur många aktiva skolhundar de hade inom kommunen.

Frågan ställdes ifall respondenterna hade någon personlig uppfattning om skolhundar. Flera av respondenterna kände att de hade för lite kunskap eller ingen alls för att ha någon uppfattning, men att de önskar få mer information då ämnet väckte intresse. Majoriteten av respondenterna hade en positiv uppfattning om skolhundar. Här nämns bland annat att skolhundar skapar lugn, motivation, trygghet samt extra stöd. Att en skolhund skulle kunna fungera som ett bra komplement

och ett bra verktyg om skolhunden används på rätt sätt. Några respondenter nämnde att de såg en fördel men att man måste beakta hundrädsla och allergier. Även vikten av att det ska vara ett utbildat skolhundsteam togs upp.

Vid frågan om respondenterna såg några hinder eller begränsningar med skolhundar svarade 31 av respondenterna att de inte såg några hinder eller begränsningar. Där respondenterna ansåg att det fanns hinder eller begränsningar var det främst på grund av allergier, men även med tanke på hundrädsla. Ett par respondenter nämnde ekonomi och lokaler som orsak. Därtill nämns även orsaker som kulturella åsikter, tidsbrist, kompetensbrist, evidensbaserad nytta eller inte och lämpliga hundar som begränsningar /hinder.

Respondenterna hade övervägande positiva erfarenheter av skolhundar. Som de antingen erfarit genom att de läst om skolhundar eller fått erfarenhet av på arbetsplatsen eller vid till exempel studiebesök. Drygt en tredjedel av respondenterna hade varken positiva eller negativa erfarenheter. Ett fåtal av respondenterna hade delvis en negativ erfarenhet av skolhundar, i den benämningen att det fanns en osäkerhet i om hunden var ett verkligt pedagogiskt stöd.

Inställningen till ifall respondenterna trodde det skulle finnas intresse i kommunen att fatta ett politiskt beslut för att underlätta anställningen av skolhundsteam varierade bland respondenterna. Några var positivt inställda, andra hänvisade till att politikerns uppgift är att ge förutsättningarna genom till exempel ekonomiska medel men att beslut som dessa ska fattas på tjänstemannanivå. Det fanns också de som var osäkra och antingen ville ha mer kunskap eller forskning i frågan innan beslut. Några respondenter svarade att de redan hade skolhundar och inte upplevde att ett sådant beslut är nödvändigt.

Sista frågan i enkäten var riktad till politiker som var aktiva i en kommun där det redan har fattats ett beslut för att underlätta anställningen av skolhundsteam. Här var det få politiker som kunde svara eftersom det inte fanns något sådant beslut. En respondent svarade att det fanns en pågående pilotverksamhet för att kunna utvärdera förutsättningarna och göra ett permanent införande. Medan en annan respondent svarade att det var för tidigt att utvärdera än så länge.

6:3 Sammanfattning av resultatet

Resultatet i stort visade att flertalet av de politiker som besvarade enkäten hade en positiv inställning till skolhundar. Dock kände flera respondenter att de inte kunde svara på samtliga frågor då de inte hade tillräcklig kunskap i frågan. Majoriteten av dessa respondenter upplevde sig ändå vara positiva till skolhundar och att enkäten väckte ett intresse att ta reda på mer. Det fanns också önskemål om mer forskning och bevis på evidensbaserad nytta. Aspekter som allergier, hundrädslor och ekonomi ansåg kunde göra det svårt rent praktiskt med skolhundar enligt många respondenter.

7 DISKUSSION

7:1 Diskussion kring studiens resultat.

Som denna studie visar finns det en övervägande positiv inställning kring skolhundar. Dock upplever många av respondenterna det problematiskt med skolhundar utifrån allergier, hundrädslor, ekonomiska aspekter samt evidensen bakom skolhundar. Jag upplever att resultaten återspeglar tidigare studiers resultat, där personers inställning till skolhundar undersökts. Studierna skiljer sig åt på så vis att olika grupper av respondenter valts ut. Vilket jag ser som en styrka, då samstämmigheten i resultaten ger en bredare bild när olika grupper ur populationen väljs ut.

I denna studien var det 17% av respondenterna som inte hört talas om skolhundar. Respondenterna är politiker som är väl insatta i olika skolpolitiska frågor, därför trodde jag att fler skulle ha hört talas om skolhundar. Jag blev positivt överraskad av det intresse och nyfikenhet som väcktes hos flera respondenter som inte var insatta i området.

7:2 Diskussion folkhälsoperspektivet

Skolhundens inverkan ur ett folkhälsoperspektiv är än så länge oklar, då mer forskning måste utföras under ett längre perspektiv, där inte bara kortvariga effekter mäts. Utan vad händer på lång sikt med elever som har möjlighet att umgås med en skolhund?

Skolan står inför komplexa frågor som delvis handlar om hur en god arbetsmiljö ska uppnås för eleverna samt hur resurser ska tas tillvara på ett effektivt sätt. Här anser jag att skolhunden kan vara en investering då flera undersökningar visar på hundens positiva effekt och inverkan på människan som individ och grupp. Ett ökat välmående för eleven när hen upplever ett tydligt sammanhang, trygghet och en social samhörighet. Där orimliga krav från samhället och individen suddas ut och leder till nya möjligheter för att skapa en trygg grund att stå på i framtiden och bli en tillgång för samhället, istället för en kostnad. För precis som KASAM beskriver är grunden till psykiskt välmående begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet, vilket skolhunden skapar för elever i skolan.

7:3 Politiska beslut och evidensbaserade studier.

Få politiker som tillfrågades i studien var intresserade av att fatta ett politiskt beslut för att underlätta införandet av skolhundar i skolan med argument att det är upp till varje rektor att fatta beslut i frågan. Detta skapar en ojämlig skola i mina ögon då besluten i mångt och mycket fattas utifrån individens egna åsikter istället för kommunala eller nationella beslut som bör grunda sig i evidensbaserad forskning. För att göra detta möjligt och skapa en trovärdighet måste flera svenska studier genomföras och presenteras. Kan myndigheter som till exempel Skolverket satsa pengar på projekt med skolhundar för att utvärdera dess verkan och öka studier inom området? För hur vi än

vänder och vrider på det så styrs rektorerna av ekonomiska begränsningar och har en budget som är en svår ekvation att lösa, utan medel är det svårt att verka. Dock tror jag inte att ekonomin skulle behöva belastas nämnvärt då pedagogen som arbetar med skolhunden kan vara fast anställd och sätta av ett par procent i veckan till hundunderstödd pedagogik, då skolhundar rekommenderas att jobba 2 timmar per dag.

8 Metoddiskussion

8:1 Enkäten och dess utformning.

I och med att en standardiserad enkät utformades som val av undersökningsmetod, presenterades frågor och svarsalternativ på samma sätt för alla respondenter, vilket bland annat gjorde det lättare att sammanställa resultatet. Enkäten utformades med få och tydliga frågor för att vara enkel att svara på. Genom att på så sätt försöka få en större svarsfrekvens, då bortfallsproblematik har ökat sedan en längre tid. Ju större bortfall desto större risk är det att det sammanställda resultatet inte stämmer överens med den faktiska målpopulationen (Ejlertsson, 2019).

8:2 Reliabiliteten och svarsfrekvensen.

Drygt 1000 enkäter mejlades ut varav 84 politiker valde att svara, detta ger en svarsfrekvens på strax över 8%. Med tanke på den låga svarsfrekvensen finns det en risk för att svaren inte är representativa och att reliabiliteten på så vis är låg.

När enkäten skickades ut fanns det en begränsning i hur många enkäter som kunde skickas direkt från Google formuläret så att enkäten var synlig. Detta gjorde att en större del av enkäterna mejlades ut via en länk. Med full förståelse avstår många att gå in på länkar om det inte kommer från en känd avsändare för respondenten. För att ha fått en större svarsfrekvens kunde ett informationsbrev angående enkäten skickats ut innan själva enkäten (Ejlertsson, 2019). Samt att tid kunde ha lagts på att skicka ut enkäten så den var synlig i mejlet så att respondenterna inte hade behövt öppna en länk. I och med den begränsade tiden för studien valdes det inte heller att skicka ut någon påminnelse angående enkäten. Trots en låg svarsfrekvens procentuellt sett, kom det ändå in många svar att bearbeta.

Vid enkäter är det inte samma risk för påverkan av respondenterna som till exempel vid intervjuer, där följdfrågor som ställs eller sättet att ställa frågor på kan påverka svaren (Ejlertsson, 2019; Patel & Davidsson, 2019). Svagheter med enkäter är att respondenterna inte kan ställa följdfrågor, samt att frågor kan missuppfattas och därav ge felaktiga svar (Ejlertsson, 2019).

Då respondenternas intresse för ämnet var okänt försökte antalet frågor hållas nere, den slutliga enkäten innehöll 10 stycken frågor, dessa frågor gav en god grund för att få svar på syfte och frågeställningar.

9 Slutord

Den här studien har varit ett sätt att få insikt i hur kommunpolitikerna ställer sig i frågan om skolhundar samt vilken kunskap de har i ämnet. Utöver detta har det även varit ett försök att skapa nyfikenhet i ämnet bland politiker och öka intresset för att ta reda på mer. Jag upplever att syftet med studien nåddes och att frågeställningarna besvarades, dock hade det varit bra med fler respondenter för att öka reliabiliteten med studien.

Det skulle vara intressant att göra om en liknande studie som omfattar alla politiker som jobbar med barn och ungdomars utbildningsfrågor. Även att undersöka politikernas kunskap och inställning inom riksdagen och regeringen hade varit intressant, då övergripande nationella beslut behöver komma härifrån.

Oavsett om du är privatperson, lärare, rektor eller politiker som får frågan vad denne anser om skolhundar och skolhundsteam verkar så väl inställning och åsikter om begränsningarna vara de samma. Allt som oftast är personen positivt inställd till skolhunden och har hört talas om de positiva effekterna. Dock upplever många att det finns ett par begränsningar varav allergier och hundrädsla är de vanligaste, som gör att de känner sig osäkra till implementeringen av skolhundar. Därav upplever jag att det är viktigt att nå ut med budskapet att det finns rutiner och regler kring skolhundar. Det går till exempel att anpassa för att allergiker och hundrädda inte ska behöva utsättas för skolhunden när den är på skolan. Kommer budskapet om detta ut ordentligt och insikten om att det finns bra lösningar tror jag det kan öppna upp för en större användning av skolhundar. Effekterna för eleverna är oftast många och tydliga vilket jag anser väger tungt i frågan. Kan en elev räddas från ogiltig skolgång och ett utanförskap är vinsterna enorma för såväl individen som för samhället, både på kort och lång sikt.

Som tidigare nämnts behöver överlag fler studier inom området för att visa på evidensbaserade effekter av skolhunden och på så sätt motivera närvaron av dessa i skolan. Däribland skulle det vara intressant att göra studier som kopplar skolhunden och elevers välmående till folkhälsoperspektiv samt ekonomiska vinster. Då detta är frågor som bör undersökas för att skolhundens effekt och verkan ska bli tydligare och för att politiker ska inse de stora vinsterna med skolhundar.

Samhället är i ständig förändring och rörelse, på stadiga ben står hunden trofast vid vår sida och väntar på att vi ska bjuda in den, för att ge oss trygghet, glädje, motivation, närhet och tröst när det behövs.

10 REFERENSLISTA

Barn- och utbildningsförvaltningen Tyresö kommun. (2021). *Skolhund i Tyresö Möjligheter, risker, kostnader och kartläggning av intresse* (2020/BUN 0011 041)

<https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=2013345>

Björndell, P. & Odobasic, M. (2018). *Hund i skolan ur ett elevhälsoperspektiv, En forskningsöversikt*. [Kandidat Uppsats, Göteborgs Universitetet].

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/59012/gupea_2077_59012_1.pdf?sequence=1

Ejlertsson, G. (2019). *Enkäten i praktiken- en handbok i enkätmetodik*. Studentlitteratur.

Folkhälsomyndigheten (2022). *Hur hänger olika skolfaktorer samman med ungdomars hälsa och välbefinnande i Sverige? Analyser på data från Skolbarns hälsovanor*.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/0f6b6441f9a346c5ba3711923780cbda/hur-hanger-olika-skolfaktorer-samman-ungdomars-halsa-valbefinnande-sverige.pdf>

Folkhälsomyndigheterna (2025, 24 februari) *Hälsans bestämningsfaktorer*.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsa-och-folkhalsoarbete/tema-folkhalsa/vad-ar-folkhalsa/sociala-bestamningsfaktorer/>

Ju Ho, P., Moe, I., Sampaio, F., Karlberg, S., Andersson, M., Lindfors, L., & Feldman, I. (2024). *Effektiviteten av djurunderstödda tjänster för barn i skolåldern: En systematisk översikt*.

<https://terapihundskolan.se/unik-forskningsoversikt-huundariskolan/>

Karlberg, S. (2024) *Skolhundar för att minska problematisk skolfrånvaro – En studie i hur skolhundsteam påverkar närmiljön i jämförelse med insats av enbart pedagog* [SLU, Sveriges lantbruksuniversitet]. <https://stud.epsilon.slu.se/20704/1/karlberg-s-20241211.pdf>

Karlberg, S., & Eriksson, H. (2018). *Sociala tjänstehundar: Omsorg utan ord*. Klickerförlaget.

Krey, J. (2009). Utanförskapets prislapp: 210 miljarder kronor. *Vårdfokus*,

<https://www.vardfokus.se/halsa/utanforskapets-prislapp-210-miljarder-kronor/>

Lidfors, L., Karlberg, S., Lindsjö, J. & Åsbjerg, E. (2021). *Sociala tjänstehundar – användning, lagstiftning och djurvälstånd i mötet mellan hund och människa*. [SLU, Sveriges lantbruksuniversitet]. https://pub.epsilon.slu.se/26882/2/lidfors_et_al_220323.pdf

Malmström, M. (2017) *Tvånget att prestera påverkar ungas hälsa*. Skolverket. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/tvange-t-att-prestera-paverkar-ungas-halsa>

Nytida. (2025). *KASAM-teorin*. Hämtad 10 september, 2024, från <https://nytida.se/sa-jobbar-vi/metoder-arbetsatt/kasam-teorin/>

Patel, R & Davidsson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder- att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur AB.

Paulsson, U. (2020). *Examensarbete: att skriva uppdragsbaserade uppsatser och rapporter*. Studentlitteratur AB.

PWC (2016). Ett gränslöst samhälle 2025. https://www.regeringen.se/contentassets/24ef7a0097a74eee94e6f47abf8f39b2/ett_granslost_samhalle_2025.pdf

Slagbrand, A., & Gyllebring, T. (2023) *Skolhunden som pedagogiskt verktyg - Vad säger rektorerna?* [Kandidatuppsats, Mittuniversitet]. <http://.diva-portal.org/smash/get/diva2:1861440/FULLTEXT01.pdf>

SLU. (2019). Kan djur och natur hjälpa Sveriges ca 5 500 hemmasittare att må bra och återvända till skolan? <https://www.slu.se/ew-nyheter/2019/7/almedalen-hemmasittare/>

Sparr, Å., & Ståhl, M. (2020) *Ökad skolnärvaro, motivation och delaktighet hundassisterad pedagogik som metod för elever med hög skolfrånvaro*. Skolporten. <http://www.skolporten.se/app/uploads/2020/03/utveckla-skolan-nummer-32020.pdf>(skolporten.se)

SFS 2010:800. Skollagen.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/#K1

Sjögren, M. & Sandberg, A-K. (2024). *En undersökning av rektorers attityder till skolhundar. Är det verkligen bra med skolhundar*. Svenska Terapihundskolan.

Skolverket (2023, 26 februari). *Förbättra arbetsmiljön i skolan*.

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/vardegrund-och-arbetsmiljo/arbetsmiljon-i-skola-och-forskola>

Skolverket. (2023, 23 september). *Rektorernas ansvar*. Hämtad 25 november, 2024, från

<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/rektorns-ansvar>

SLU.(2024, 10 juni) *Hundunderstödda insatser*.

<https://www.slu.se/institutioner/husdjurens-miljo-halsa/manniska-djur/hund-manniska/>

Tedeshi P. & Jenkins M.-O. (2019) *Transforming Trauma Resilience and healing through our connections with animals*. United States Of America: Purdue University

Umeå Universitet, (2024, 11 oktober). *Källkritik - bedöma källors trovärdighet*.

<https://www.umu.se/bibliotek/soka-skriva-studera/informationssokning-och-kallkritik/kallkritik/>

Uvnäs Moberg, K. (2022) *Hundstund Prata, klappa, leka, läka med oxytocin bomben i vardagsrummet*. Natur & kultur.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*.

<https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/Godforskningssed>

Wideberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Studentlitteratur.

Wikner, S. (2017, 16 augusti). *Digitaliseringens effekt på samhället*.

<https://ju.se/center/encell/kunskapsbank/reportage/reportage/2017-08-16-digitaliseringens-effekter-pa-samhallet.html>

Ämström, M., Larsson, M., & Rigbo, S. (2024). ”... min skolhund tar vid där mina förmågor slutar..” En kvalitativ studie om inställning kring samverkan med socialt tjänstehundsteam i skolan. [Kandidat Uppsats, Högskolan Kristianstad].

http://researchportal.hkr.se/ws/portalfiles/portal/83691046/pdf_Slutprodukt_Examensarbete_Matilda_Marie_Sara_002_.pdf

11 BILAGOR

Bilaga 1

Kommunpolitikerns kunskap och inställning till skolhundar och skolhundsteam.

Stort tack för att du sätter av ett par minuter för att svara på min enkät!

* Anger obligatorisk fråga

1. Hur länge har du varit politiskt aktiv inom kommunen? *
2. Har du varit / är du aktiv i någon form av pedagogisk verksamhet? Vilken är / var i så fall din yrkestitel/roll?
3. Har du hört talas om skolhund / social tjänstehund? *
Markera endast en oval.
Ja
Nej
Vet ej
4. Har den kommunen du är politiskt aktiv i några anställda pedagoger som jobbar med skolhund inom skola eller förskola? *
Markera endast en oval.
Ja
Nej
Vet inte
5. Om du svarade ja på föregående fråga; vet du i så fall hur många pedagoger med skolhund som är anställda?
6. Har du någon personlig uppfattning om skolhundar inom skola/förskola? Vad är den i så fall? *
7. Ser du några hinder/begränsningar för att låta fler skolor /förskolor använda sig av skolhundar. Vilka är i så fall dessa? *
8. Har du några positiva eller negativa erfarenheter (sett själv, läst eller hört om) av skolhundar? *
9. I en studie har det framgått att rektorer önskar ett beslut på kommunal nivå för att underlätta anställningen av skolhundsteam. Tror du att det finns ett intresse i din kommun att fatta ett sådant beslut? *
Om ja, varför?
Om nej, varför inte?

10. Om din kommun redan har fattat ett beslut för att underlätta anställningen av skolhundsteam, upplever du att beslutet gjort någon skillnad?
Vilken i så fall?

Bilaga 2

Ett urval av citat från politiker som skrevs på de olika frågorna i enkäten.

Fråga 6

Har du någon personlig uppfattning om skolhundar inom skola/förskola? Vad är den i så fall?

“ Jag tror att det kan vara värdefullt och till stor hjälp OM det är ett utbildat skolhundsteam ”

“Relativt positiv.;) Bortsett från allergier/hundrädsla så ser jag att det finns stora vinster för enskilda elever. Bland annat att nå hemmasittare, kunna underlätta för NPF-elever mm. “

“Har aldrig hört talas om konceptet. Tänker att många barn och ungdomar gillar djur. Kan man lösa det praktiska och allergifrågor samt forma ett bra pedagogiskt koncept är tanken spännande.”

Fråga 7

Ser du några hinder/begränsningar för att låta fler skolor /förskolor använda sig av skolhundar.

Vilka är i så fall dessa?

“ Nej, det handlar bara om hur man prioriterar pengar. Vi håller på att se över hur vi jobbar med särskilt stöd och skolhund bör vi absolut titta på också i det sammanhanget. Jag antar att det också krävs en speciallärare eller liknande som är "hundförare" och har hand om hunden på fritiden?”

“ Nej, inte om det sker professionellt. Förutom allergier och fobier då kanske. ”, “Främsta frågan om det finns evidensbaserad nytta eller inte.”

“Lokal begränsningar, kompetensbrist.”

“Kostnader, allergier, tidsbrist”

Fråga 8

Har du några positiva eller negativa erfarenheter (sett själv, läst eller hört om) av skolhundar?

“Att det beror väldigt mycket på hundägare/hundförare så det blir ett verkligt pedagogiskt/socialt stöd. En del hundar jag sett i andra verksamheter och andra kommuner blir mer en kul och mysig maskot eller ägarens praktiska hunddagis.”

“Massor! De gör underverk på anpassad skolan, till exempel. Också för att få barn att våga läsa högt.”

“Ja, jag har arbetat på gymnasieskola som haft skolhund och det har fungerat mycket bra.”

“Av den korta återkoppling vi fått i nämnden finns flera positiva effekter.”

“Jag har besökt stadens skolhund och har mycket positiva erfarenheter.”

Fråga 9

I en studie har det framgått att rektorer önskar ett beslut på kommunal nivå för att underlätta anställningen av skolhundsteam. Tror du att det finns ett intresse i din kommun att fatta ett sådant beslut?

“Vi har inte diskuterat det i nämnden. Jag tror att samtliga politiker behöver få mer information och kunskap om vad skolhundar har för funktion i skolan.”

“Ett sådant verksamhetsbeslut bör fattas på tjänstemannanivå och inte på politisk nivå. Politiken ska ge förutsättningar men inte detaljstyra.”

“Jag tror inte det är nödvändigt, det viktiga är att vi ger det ekonomiska utrymmet för skolorna att kunna anställa ett team.”

“Jag har faktiskt aldrig lyft frågan med vare sig politiker eller tjänstemän, men nu när jag blir påmind ska jag ta upp det.”

“Med bra underlag och forskning. Dock får rektorer redan nu anställa om behovet och intresset finns på deras verksamhet.”

“Vi har skolhundar, så min uppfattning är att det inte krävs något politiskt beslut för att möjliggöra detta.”

“Ja, eftersom vi redan har ett pågående försök.”